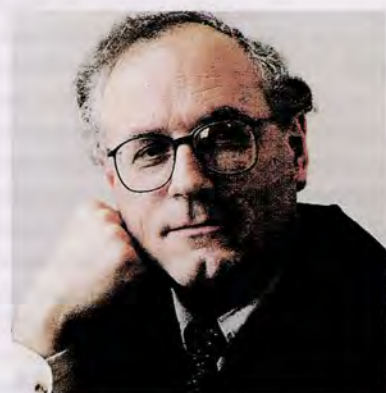

Minder markt in nieuwe uitvoering sociale zekerheid – maar nog te veel

‘De belangen van de moeilijk bemiddelbare werklozen gaan het afleggen tegen de commerciële belangen van de nieuwe reïntegratiebureaus.’ Dat vreest SP-Kamerlid Jan de Wit nu de opzet bekend is van de nieuwe uitvoeringsstructuur voor de sociale zekerheid. Een winstpunt ten opzichte van eerdere plannen is er volgens De Wit ook: de volledige privatisering van de uitvoering is van de baan. Een schets van de stand van zaken aan de vooravond van de debatten in de gemeenteraden over de Structuur Uitvoering Werk en Inkomen (SUWI) en de Centra voor Werk en Inkomen (CWI's).

Na jaren van uiterst chaotische discussies heeft politiek Den Haag nu de knoop doorgehakt over de nieuwe organisatiestructuur van de sociale zekerheid. Sinds de tussenstand die beschreven werd in *Spanning* van augustus '99 is de meest in het oog springende wijziging dat de concurrentie tussen de uitvoeringsinstellingen (uvi's) GAK, Cadans, USZO, Guo, SFB en eventuele nieuw-

Toeleiding naar werk in handen commercie

Van het 'ene loket' waar jarenlang sprake van geweest is, komt al met al weinig terecht. Er komt zelfs een (commercieel) loket bij

in de WAO, privatisering van de uvi's niet meer nodig is. Niks principiële keuze!

Volgens De Wit is er behalve het afblazen van de privatisering weinig positiefs te melden over de nieuwe opzet. 'Het UWV wordt een moloch van een bedrijf,' voorspelt hij. 'De afzonderlijke uvi's hebben nu al enorme moeite om de aanvragen tijdig te verwerken; ze maken veel fouten in hun beslissingen en herkeuringen. Als dat allemaal in één monsterorganisatie komt, zijn de problemen niet te overzien.'

Daarnaast is er de privatisering van de reïntegratie, de toeleiding naar arbeid van werklozen en gedeeltelijk arbeidsongeschikten. De organisatie die daar tot nu toe voor is, de Arbeidsvoorziening (voorheen het Arbeidsbureau), zal in sterk afgeslankte vorm als commercieel bedrijf doorgaan en moet de strijd aangaan met andere winstbeluste concurrenten. Daarbij is het gevaar levensgroot aanwezig dat men zich vooral zal richten op de makkelijke gevallen, de mensen die zonder al te veel moeite aan de slag te helpen zijn. Dat betekent immers snel incasseren. Zeker wanneer de economie voor wat tegenwind zorgt, kan de groep werklozen die 'moeilijk plaatsbaar' is, dan gemakkelijk aan zijn lot overgelaten worden. 'Nee hoor,' zeggen voorstanders van marktwerking, 'want we sluiten harde contracten met de reïntegratiebureaus waarin staat hoeveel werklozen uit welke categorie ze moeten plaatsen, en we betalen pas als dat gelukt is.' De Wit is er echter niet gerust op. 'Je hebt te maken met heel moeilijke ge-

vallen die zoveel begeleiding vragen dat het voor het bedrijf niet meer rendabel is: verslaafden, psychiatrisch patiënten, enz. Het risico als je daarop de commercie loslaat is enerzijds dat er gewerkt wordt met kunststelde tijdelijke baantjes, alleen voor de subsidie, en anderzijds dat de werklozen de schuld krijgen en de wet Boeten en Maatregelen van stal gehaald wordt. Op papier lijkt het allemaal fantastisch: de folders van die commerciële bedrijven zien er schitterend uit. Maar als het ze een beetje tegenzit, zullen ze dat altijd eerder afwentelen op de werkzoekenden dan op het bedrijfsresultaat.'

'Daarom is het van het grootste belang dat de gemeente de terugleiding naar werk voor een deel in eigen hand blijft houden,' zegt de Osse (ex-) wethouder Henk van Gerven. 'De reïntegratiebureaus halen de krenten uit de pap en de moeilijke gevallen kunnen het wel vergeten om nog aan het werk te komen.' Gemeenten mogen volgens de regels een vinger in die pap blijven houden. Aanvankelijk moesten zij zich van minister De Vries, toen nog van Sociale zaken, helemaal buiten de reïntegratie houden, nu slechts 'in principe'. 'Grijp die kans,' adviseert De Wit. 'Maak je er in de raad hard voor om dat wat je kan, in eigen hand te houden. Wat een gemeente kan doen, is als het even kan, mensen laten instromen in de WIW of WSW. Voor de laatste zal dat niet zomaar gaan, want daarvoor bestaan strenge richtlijnen. Maar beide zijn tenminste in overheidshanden.'

Nog een onderdeel van de nieuwe opzet dat veel discussie

oproept, is de vorming van de regionale Centra voor Werk en Inkomen (CWI's). Iemand die in de toekomst een beroep moet doen op de WW, de WAO of de bijstand, zal zich moeten melden bij zo'n CWI. Dat gaat eerst kijken of er werk is, en neemt pas daarna de uitkeringsaanvraag in. Die aanvraag wordt vervolgens doorgestuurd naar de gemeente als het om bijstand gaat, en naar het UWV als het de WW of WAO betreft. Heeft de aanvrager een grote kans om snel aan het werk te komen, dan bemiddelt het CWI daarbij. De commerciële reïntegratiebedrijven gaan in een latere fase aan de slag: om ervoor te zorgen dat de niet-direct bemiddelbare werklozen zonodig door om- of bijscholing toch aan het werk komen. Van het 'ene loket' waar jarenlang sprake van geweest is, komt al met al weinig terecht. Voor de werkzoekenden verandert er eigenlijk weinig meer, dan dat hij zich vroeger bij het Arbeidsbureau moest melden en bij een uitkeringsinstantie, en nu bij het CWI en een uitkeringsinstantie. Voor de toeleiding naar de arbeidsmarkt (vroeger een taak van het arbeidsbureau) komt er zelfs een loket bij: het reïntegratiebedrijf.

De CWI's moeten uitgroeien tot samenwerkingsverbanden van de gemeenten, de uvi's en de reïntegratiebedrijven. Dat die samenwerking nog niet zo harmonisch is, blijkt uit de jarenlange – en nog steeds lopende strijd – wie de dikste vinger in de CWI-pap krijgt. Vooral de Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft het er moeilijk mee als niet haar leden (de gemeenten) de eerste viool spelen. ●

komers van de baan is. Ook wil het kabinet niet langer de aandelen van de uitvoeringsinstellingen verkopen. De uvi's blijven publiek en gaan samen in een grote 'uitkeringsfabriek', het Uitvoerend orgaan Werknemers Verzekeringen (UWV). Het overboord zetten van de privatiseringsplannen is opmerkelijk. Jarenlang hebben de uvi's zich met nadrukkelijke instemming van het kabinet voorbereid op de slag om de markt – het GAK verhoogde juist daarvoor de salarissen van de top met 300 procent – en nu gaat het hele feest niet door. Jan de Wit toont zich verheugd over deze bijstelling van de eerdere plannen. 'Natuurlijk is dit een positieve ontwikkeling, want het is belachelijk om te concurreren bij de uitvoering van sociale wetten. Ik wilde Hoogervorst in de Kamer dan ook hierover complimenteren. Maar toen hij uitgesproken was, dacht ik: *laat maar*. Hij zei dat na de privatisering van de Ziektewet, de Arbodiensten en de reïntegratiebedrijven, en na invoering van marktwerking